

VABARIIGI VALITSUS
KORRALDUS

**Vabariigi Valitsuse 20.10.2023 korralduse nr 266
„Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja laiendamine
planeerimisseadust kohaldamata,
keskkonnamõju hindamata jätmise ja Natura
asjakohase hindamise algatamine“ muutmise
tulenevalt keskkonnale avalduvate mõjude
hindamisest ja Natura asjakohase hindamise
aruande nõuetele vastavaks tunnistamine**

Korraldus kehtestatakse looduskaitseaduse § 69⁶ lõike 7 ning relvaseaduse § 85 lõigete 3 ja 3¹ alusel ning kooskõlas looduskaitseaduse § 69¹ lõikega 7 ja § 91 lõikega 24.

I. ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

Vabariigi Valitsus võttis 20. oktoobril 2023. a vastu korralduse nr 266 „Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmise ja Natura asjakohase hindamise algatamine“¹ (edaspidi *VV korraldus nr 266*). Vabariigi Valitsus otsustas laiendada Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja (edaspidi ka *Nursipalu HV*), mis on asutatud Vabariigi Valitsuse 14. veebruari 2008. a korraldusega nr 79 „Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja asutamine ja riigivara tasuta üleandmine“, pindala 6763,81 ha võrra ja välispiiri 24 212,67 m võrra. Laiendatud Kaitseväe Nursipalu harjutusväli asukohaga Võru maakonnas Rõuge valla, Võru valla ja Antsla valla territooriumil ja ala kogupindalaga 9897,81 ha ja välispiiri pikkusega 51 072,67 m esitati korralduse lisas. VV korraldusega nr 266 algatati mh Natura asjakohane hindamine punktis 3.2.1.1. toodud mahus ja viisil II etapi tegevuste suhtes. Lisaks otsustati mõjude hindamise läbiviimise kohustus punktis 3.2.2. nimetatule ja vastavate keskkonnameetmete määramine looduskeskkonnale avalduvate mõjude leevendamiseks ja kompenseerimiseks, sh Natura 2000 võrgustiku ala kaitseks eraldi Vabariigi Valitsuse korraldusega.

Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus (edaspidi *RKIK*) tellis vastavalt VV korralduse nr 266 sätestatule järgmised tööd:

¹ [Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmise ja Natura asjakohase hindamise algatamine–Riigi Teataja](#)

- 1) Nursipalu harjutusvälja laiendamise mürauring² (edaspidi ka *mürauring*);
- 2) Arheoloogiline uuring „Etap I - arheoloogilised uuringud ja maastikuleire ning looduslike pühapaikade (LPP) inventeerimine Nursipalu harjutusväljal“³ (edaspidi ka *arheoloogiline uuring*);
- 3) Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste Natura asjakohane hindamine⁴ (edaspidi ka *Natura asjakohane hindamine*);
- 4) Nursipalu HV laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele⁵ (edaspidi ka *kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamine*).

Kaitseministeerium tellis 1. märtsil 2024. a sõlmitud lepingu alusel Tartu Ülikoolilt uuringu „Kaitseväge kohaloleku sotsiaalmajanduslik mõju Tapa, Võru ja Lääne-Harjumaa näitel“.

Käesoleva korralduse eelnõu koos seletuskirja, Natura asjakohase hindamise aruande ja kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruandega on avalikul väljapanekul ja kooskõlastamisel eelnõude infosüsteemis ajavahemikul 27. septembrist 2024. a – 28. oktoobrini 2024. a.

II. ÕIGUSLIK ALUS

2.1. Relvaseaduse (edaspidi RelvS) kohaldamine

Vastavalt RelvS § 85 lõikele 1 on Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusväli maa- või mereala koos selle kohal oleva õhuruumiga ja seal asetsevate väljaõppehitiste kompleksiga, kus korraldatakse Kaitseväge ja Kaitseliidu üksuste taktikalisi harjutusi, õppusi, laskmisi ja lõhketöid ning katsetatakse relvi, lahingumoonat, lahingu- ja muud tehnikat. RelvS § 85 lõike 3 järgi otsustab Vabariigi Valitsus valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusvälja asutamise või laiendamise. Tulenevalt RelvS § 85 lõikest 3¹ võib Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. VV korralduse nr 266 punktist 2.1. nähtub, et Nursipalu HV laiendamisel on täidetud RelvS § 85 lõikes 3 ja 3¹ sätestatud kriteeriumid, mis annab Vabariigi Valitsusele õiguse otsustada Nursipalu HV laiendamise planeerimisseadust kohaldamata.

² Akukon Eesti OÜ „Nursipalu harjutusvälja laiendamise mürauring“ Tallinn, 2024. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://www.kaitseinvesteeringud.ee/nursipalu-harjutusvalja-laiendamine-riigi-kaitseinvesteeringute-keskus)

³ Muinasprojekt OÜ „Etap I - arheoloogilised uuringud ja maastikuleire ning looduslike pühapaikade (LPP) inventeerimine Nursipalu harjutusväljal“. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://www.kaitseinvesteeringud.ee/nursipalu-harjutusvalja-laiendamine-riigi-kaitseinvesteeringute-keskus)

⁴ OÜ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste Natura asjakohane hindamine“ Tartu, 2024. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://www.kaitseinvesteeringud.ee/nursipalu-harjutusvalja-laiendamine-riigi-kaitseinvesteeringute-keskus)

⁵ OÜ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“ Tartu, 2024. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://www.kaitseinvesteeringud.ee/nursipalu-harjutusvalja-laiendamine-riigi-kaitseinvesteeringute-keskus)

RelvS § 85 lõike 3⁴ kohaselt märgitakse korralduses, millega toimub harjutusvälja laiendamine, mh keskkonnameetmed. VV korraldusega nr 266 laiendati Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja korralduses ja selle lisaks oleval kaardil märgitud asukohta ja piirides. Nimetatud korraldusest tuleneb, et looduskaitsete tingimuste ja piirangute tõttu on harjutusvälja arendamine ja läbiviidavad tegevused kavandatud etapiviisiliselt. Kuna keskkonnale avalduvate mõjude hindamine kavandatavale tegevusele kajastatakse käesolevas korralduses, siis on Vabariigi Valitsusel pädevus muuta ka antud korraldust, sh Nursipalu HV piiri.

2.2. Looduskaitseaduse (edaspidi LKS) kohaldamine

LKS § 69¹ lõike 2 kohaselt, kui kavandatava tegevuse elluviimisega kaasnevat olulist mõju Natura 2000 võrgustiku alale ei ole võimalik objektiivselt teabest lähtudes välistada, tuleb Natura 2000 võrgustikule avalduvat mõju asjakohaselt hinnata, algatades selleks Natura asjakohase hindamise. LKS § 91 lõike 24 kohaselt saab LKS § 69¹–69⁹ kohaldada vaid juhul, kui kavandatava tegevuse või strateegilise planeerimisdokumendi ainus eesmärk on riigi julgeoleku tagamine. VV korraldusega nr 266 algatas Vabariigi Valitsus Natura asjakohase hindamise punktis 3.2.1.1 toodud mahus ja viisil II etapi tegevuste suhtes.

LKS § 69⁶ lõike 7 kohaselt teeb otsustaja Natura asjakohase hindamise aruande nõuetele vastavaks tunnistamise otsuse 30 päeva jooksul LKS § 69⁶ lõikes 4 nimetatud kooskõlastuse saamisest arvates või lõike 6 alusel määratud tähtaja jooksul. LKS § 69² lõike 1 kohaselt on otsustaja haldusorgan, kelle pädevuses on kavandatava tegevuse lubamine. Harjutusvälja laiendamise õigus on RelvS alusel antud Vabariigi Valitsusele, millest lähtudes oli Vabariigi Valitsusel õigus algatada ka Natura asjakohane hindamine. Seega on Vabariigi Valitsusel õigus kavandatava tegevuse lubatavuse osas hinnata Natura asjakohase hindamise aruande nõuetele vastavust. LKS § 69⁶ lõike 3 kohaselt on enne otsuse tegemist Vabariigi Valitsusel kohustus edastada Natura asjakohase hindamise aruanne Keskkonnaametile kooskõlastamiseks. Natura asjakohase hindamise aruanne esitatakse koos käesoleva korralduse eelnõuga eelnõude infosüsteemis kooskõlastamiseks Keskkonnaametile.

Vastavalt LKS § 69⁶ lõikele 5 on Vabariigi Valitsusel enne Natura asjakohase hindamise aruande nõuetele vastavaks tunnistamise otsuse tegemist kohustus kontrollida Natura asjakohase hindamise aruande vastavust LKS § 69⁶ lõikes 2 sätestatud nõuetele ning piisavust Natura asjakohase hindamise algatamise aluseks olnud kavandatava tegevuse lubamiseks. Natura asjakohase hindamise aruande tulemused on käsitletud käesoleva korralduse punktis 3.2.1.

2.3. Avatud menetluse läbiviimine

Vastavalt RelvS § 85 lõikele 3³ viidi VV korralduse nr 266 andmiseks läbi avatud menetlus. Vastavalt RelvS § 85 lõikele 3³ on Vabariigi Valitsuse korralduse andmiseks avatud menetluse läbiviimise korraldamise õigus valdkonna eest vastutaval ministril või tema määratud asutusel. Antud juhul on valdkonna eest vastutavaks ministriks kaitseminister. Võttes arvesse Nursipalu HV laiendamiseks tehtud otsust ja asjaolu, et käesolevas korralduses esitatakse täiendavalt mõjude hindamise, sh Natura asjakohase hindamise tulemused, viiakse käesoleva korralduse andmiseks samuti läbi avatud menetlus. LKS § 69⁸ lõike 1 kohaselt võimaldatakse mh Natura

asjakohase hindamise menetluse aruandega tutvuda ja selle kohta ettepanekuid ja vastuväiteid esitada samas ulatuses ja korras, mida kohaldatakse kavandatud tegevuseks vajaliku loa või selle elluviimiseks vajaliku muu dokumendi taotlusega tutvumisele või nende kohta ettepanekute või vastuväidete esitamisele. Seega avatud menetluse käigus võimaldatakse tutvuda Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu, seletuskirja, Natura asjakohase hindamise aruande ja kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruandega.

VV korralduse nr 266 andmiseks avatud menetluse läbiviimist korraldas RKIK⁶ ja läbiviimisel lähtuti haldusmenetluse seaduse (edaspidi *HMS*) §-dest 46–50. RKIK on Kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsev valitsusasutus, kelle põhiülesandeks on muuhulgas valitsemisalale taristu arendamise teenuse osutamine. Taristu hõlmab ka harjutusvälju. VV korralduse nr 266 otsuse punkti 5 kohaselt määras Vabariigi Valitsus RKIK-i korraldama Natura asjakohast hindamist. Käesoleva korralduse andmiseks määras kaitseminister 18. septembri 2024. a käskkirjaga nr 169 avatud menetluse läbiviimist korraldama RKIK-i. Seega on RKIK pädev korraldama ka käesoleva korralduse andmiseks avatud menetluse läbiviimist koos Natura asjakohase aruande tutvustamisega.

Avatud menetluse läbiviimisel lähtutakse lisaks HMS-is sätestatule ka LKS §-s 69⁸ sätestatust. Avatud menetlusega tagatakse huvitatud isikute õigeaegne ja efektiivne kaasamine. Avatud menetluse kaudu on võimalik Vabariigi Valitsuse korraldusest mõjutatud isikutel oma seisukohti esile tõsta.

Avatud menetluse algatamisest teavitatakse Nursipalu HV laiendatavasse alasse ja vahetult piiri äärde jäävaid isikuid ning puudutatud kohaliku omavalitsuse üksusi (edaspidi *omavalitsusüksused*) posti või e-posti teel. Lisaks avaldatakse teade menetluse algatamise kohta üleriigilise levikuga ajalehtedes - Postimees ja Õhtuleht ning maakondlikes ajalehtedes Võrumaa Teataja ja Lõuna-Eesti Postimees ning Ametlikes Teadaannetes. Maakondlikus ajalehes avaldamine on vajalik, kuna Nursipalu HV piir läbib mitut omavalitsusüksust. Laialdase, erinevate infokanalite kaudu avatud menetluse algatamisest teavitamise eesmärk on, et teavitus jõuaks võimalikult paljude huvitatud isikuteni.

Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu, seletuskirja ning Natura asjakohase hindamise aruande ja kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruandega on võimalik tutvuda RKIK-i veebilehel⁷ ja avaliku väljapaneku toimumise ajal ka Antsla Vallavalitsuses (Fr. R. Kreutzwaldi tn 1, Antsla vald), Võru Vallavalitsuses (Võrumõisa tee 4a, Võru) ja Rõuge Vallavalitsuses (Õöbikuoru 4, Rõuge vald) kohapeal. Ettepanekuid ja vastuväiteid eelnõule saab esitada kirjalikult ((digi)allkirjastatult) kuni 28. oktoober 2024. a (k.a) aadressil Järve 34A, Tallinn või e-posti teel: ettepanekud@rkik.ee.

Pärast käesoleva korralduse eelnõu avalikku väljapanekut ja arvamuste esitamise tähtaega toimub esitatud ettepanekute ja vastuväidete arutamine avalikul istungil. Avaliku istungi

⁶ Kaitseministri 17.08.2023. a käskkiri nr 119 „Volituse andmine“

⁷ [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://nursipalu.harjutusvalja.laiendamine-riigi.kaitseinvesteeringute.keskus.kaitseinvesteeringud.ee)

kuupäev, koht ja kellaaeg tehakse teatavaks avatud menetluse algatamise teates. Avalikul istungil arutatakse vaid selliseid ettepanekuid ja vastuväiteid, mis on esitatud avaliku väljapaneku ajal avatud menetluse algatamise teates määratud tähtjaks.

Avatud menetluse käigus kirjalikult esitatud ettepanekud ja vastuväited ning põhjendus nendega arvestamise või mitte-arvestamise kohta lisatakse tabelina käesoleva korralduse seletuskirjale. Kokkuvõtte esitatud ettepanekutest ja vastuväidetest esitatakse käesoleva korralduse III osas.

III PÕHJENDUSED JA KAALUTLUSED

3.1. Nursipalu HV-I kavandatav tegevus ja mõjude hindamine

Looduskaitseliste tingimuste ja piirangute tõttu on Nursipalu HV kavandatud tegevused jagatud etappidesse. I etapi tegevuste lubatavus nõuetekohaste lubade olemasolul on toodud VV korralduse nr 266 punktis 3.2.4.

VV korralduse nr 266 üheks aluseks oli RKIKi tellitud keskkonnaülevaade⁸, mille koostamise eesmärk oli mh kaardistada uuringute vajadus ning tuvastada täiendavat hindamist vajavad potentsiaalsed olulised keskkonnamõjud Nursipalu HV-l. Kavandatava tegevuse mõjusid hinnati kolmes osas (raadamine ja ehitustegevus, väikesekaliibrilistest relvadest laskmine ja taktikaline tegevus ning suurekaliibrilistest relvadest laskmine) ja kahes etapis. Sealjuures tuuakse keskkonnaülevaates välja täiendavate uuringute ja inventuuride vajadus ning milliste alade arendamiste ja milliste tegevuste kavandamise puhul tuleb täiendavalt hinnata nendega seoses avalduvaid mõjusid kaitstavatele loodusobjektidele. Keskkonnaülevaatega koos viidi läbi ka Natura eelhindamine.

3.2. Natura 2000 võrgustiku alale avalduva mõju hindamine

LKS § 69¹ lõike 1 alusel võib kavandatavat tegevust, sealhulgas korduvat või jätkuvat tegevust, mille korral ei ole objektiivse teabe põhjal välistatud ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku alale eraldi või koos muude tegevustega, lubada ning strateegilise planeerimisdokumendi keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 31 tähenduses võib kehtestada, kui on selge, et seda tegevust ja strateegilise planeerimisdokumendi elluviimist lubab Natura 2000 võrgustiku ala kaitsekord ning need ei mõjuta ebasoodsalt selle Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkust. Sama paragrahvi lõike 2 alusel tuleb kavandatava tegevuse või strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasnevat olulist mõju Natura 2000 võrgustiku alale asjakohaselt hinnata, kui seda ei ole võimalik objektiivselt teabest lähtudes välistada, välja arvatud juhul, kui kavandatav tegevus või strateegiline planeerimisdokument on otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või selleks otseselt vajalik. Sellest lähtudes lubati VV korraldusega nr 266 Nursipalu HV-I tegevusi enne Natura asjakohast hindamist üksnes nende tegevuste osas, mille puhul mõju Natura 2000 võrgustiku aladele on välistatud (vt VV korralduse nr 266 punkt 3.2.4). Tegevused, mille puhul eelhindangust nähtuvalt mõju Natura

⁸ Kätesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](#)

2000 võrgustiku aladele välistatud ei olnud, VV korraldusega nr 266 lubatud ei olnud. Selliste tegevuste mõju Natura 2000 võrgustiku aladele on kohustus hinnata, sh töötada vajaduse korral välja leevendusmeetmed, Vabariigi Valitsuse algatatud Natura asjakohase hindamise käigus. Natura asjakohase hindamise tulemusel on Vabariigi Valitsusel õigus otsustada ülejäänud kavandatavate tegevuste lubatavus ning määrata otsuses ühtlasi tegevuse negatiivse mõju leevendusmeetmed.

3.2.1 Natura asjakohase hindamise algatamine ja läbiviimine

Vabariigi Valitsus algatas korraldusega nr 266 Natura asjakohase hindamise. Arvestades, et Nursipalu HV laiendamise seotud tegevusi (muu hulgas Natura eelhindamise tellimine) on korraldanud RKIK, määras Vabariigi Valitsus korraldusega nr 266 Natura asjakohase hindamise läbiviimise, k.a aruande avalikustamise kohustuse ja asjakohasel juhul Natura erandi menetluse algatamise ja korraldamise kohustuse RKIK-le. Harjutusvälja arendamise ja kasutamise kui kavandatava tegevuse lubamise üle otsustamine, samuti Natura asjakohase hindamise aruande nõuetele vastavaks tunnistamine on Vabariigi Valitsuse otsustuspädevuses.

Natura eelhindamise tulemustest lähtuvalt tuli Natura asjakohaseks hindamiseks teha järgmised uuringud ja analüüsid keskkonnaülevaate peatükis 7⁹ kirjeldatud mahus:

- a) Must-toonekure inventuur.
- b) Militaarmüra ja vibratsiooni uuring.

Natura eelhindamist arvesse võttes tuli VV korraldusest nr 266¹⁰ lähtuvalt Natura asjakohane hindamine läbi viia järgmiste Natura 2000 võrgustiku alade ja nende kaitse-eesmärgiks olevate liikide ja elupaigatüüpide kohta järgmiste II etapi tegevuste korral:

- a) Timmase loodusala – elupaigatüüp jõed ja ojad (3260), liigid harilik vingerjas, rohevesihobu ja paksukojaline jõekarp. Hindamine oli vajalik seoses algselt planeeritud truupsilla lahenduse kasutamisega Rõuge jõel.
- b) Haanja linnuala – rästas-roolind, viupart, sinikael-part ja rukkirääk. Hindamine on vajalik seoses suurekaliibrilistest relvadest laskmisega Lõuna laskeväljal ja seotud UXO alal liikide pesitsusperioodil (aprillist kuni septembrini).
- c) Karula linnuala – must-toonekurg. Hindamine on vajalik seoses Lääne laskevälja raadamisega 40 ha või suuremas ulatuses ja lähemal kui 300 m ojadest; väikesekaliibrilistest relvadest laskmisega Lääne laskeväljal perioodil aprillist kuni septembrini ja suurekaliibrilistest relvadest laskmisega Lõuna laskeväljal ja UXO alal, Lääne laskeväljal ning Lääne ja Põhja laskevälja vahele jääval UXO alal ning laskevälja lääneosas perioodil aprillist kuni septembrini.

VV korralduse nr 266 punkti 3.2.1.1 kohaselt võib Natura asjakohast hindamist läbi viia eriteadmistega isik või isikud, kellel on Natura 2000 võrgustiku ala kaitstava liigi või elupaigatüübi uurimisel või nendele avalduva mõju hindamisel pikaajaline kogemus ja kes tunneb juhises „Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3

⁹ Skepast&Puhkim OÜ „Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade. Aruanne“. Peatükk 7. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](http://Nursipalu.harjutusvalja.laiendamine-Riigi.Kaitseinvesteeringute.Keskus(kaitseinvesteeringud.ee))

¹⁰ [Kaitsevæe Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmise ja Natura asjakohase hindamise algatamine–Riigi Teataja](http://Kaitsevae.Nursipalu.harjutusvalja.laiendamine.planeerimisseadust.kohaldamata.keskkonnamoju.hindamata.jatmine.ja.Natura.asjakohase.hindamise.algatamine-Riigi.Teataja). Punkt 3.2.1.1

rakendamisel Eestis“ toodud Natura hindamise menetluse põhimõtteid. Arvestades Natura asjakohase hindamise objektiks olevaid kaitse-eesmärke, võib mõju Haanja ja Karula linnuala kaitse-eesmärkidele hinnata pikaajalise kogemusega (vähemalt 5 a) linnustiku ekspert ja Timmase loodusala kaitse-eesmärkidele pikaajalise kogemusega (vähemalt 5 a) vee-elustiku ekspert.

RKIK tellis 2. jaanuaril 2024. a avaliku hanke tulemusel OÜ-lt Hendrikson & Ko Nursipalu HV laiendamise ja planeeritavate tegevuste Natura asjakohase hindamise¹¹ (edaspidi *Natura asjakohase hindamise aruanne*). RKIK määras Natura asjakohase hindamise hanke väljakuulutamisel tehnilises kirjelduses korralduse nr 266 punktis 3.2.1.1 nimetatud nõuded Natura asjakohase hindamise läbiviijatele¹². Natura asjakohane hindamine viidi läbi vastavalt Euroopa Liidu Nõukogu 21. mai 1992. a direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta¹³ artikli 6 lõigetele 3 ja 4. Hindamise läbiviimisel tugineti Euroopa Komisjoni juhendile „Natura 2000 aladega seotud kavade ja projektide hindamine. Metoodilised suunised elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõigete 3 ja 4 sätete kohta“¹⁴ ning juhenditele: "Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis"¹⁵ ja „Natura 2000 alade kaitsekorraldus. Elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sättes“ (2019)¹⁶. Lisaks tugineti ka 2023. aastal valminud Kotkaklubi MTÜ koostatud kaitsealuste linnuliikide inventuuri aruandele¹⁷. Natura asjakohase mõju hindamisse olid kaasatud vajalike eriteadmistega eksperdid.

LKS § 69⁶ lõike 2 kohaselt koostab Natura asjakohase hindamise tulemusena ekspert aruande, mis peab sisaldama vähemalt järgmisi andmeid:

- 1) kavandatava tegevuse või strateegilise planeerimisdokumendi lühiiseloostus;
- 2) asjassepuutuva Natura 2000 võrgustiku ala lühiiseloostus, sealhulgas ala kaitse-eesmärk ning ülevaade alal asuvatest elupaigatüüpidest ja liikidest;
- 3) selge hinnang kavandatava tegevusega või strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisele kaasneva ebasoodsa mõju võimalikkuse kohta ala terviklikkusele;
- 4) käesoleva lõike punktis 3 nimetatud ebasoodsa mõju leevendamise meetmed ja hinnang nende tõhususele;
- 5) reaalseste alternatiivide analüüs;

¹¹ OÜ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste Natura asjakohane hindamine“ Tartu, 2024. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://www.nursipalu.ee/et/tegevused)

¹² Tehniline kirjeldus on asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud dokument.

¹³ EÜT L 206, 22.07.1992. Kättesaadav: [Direktiiv - 92/43 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1992/43/20120722)

¹⁴ Natura 2000 aladega seotud kavade ja projektide hindamine. Metoodilised suunised elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõigete 3 ja 4 sätete kohta. Brüssel, 28.9.2021

¹⁵ Kutsar, R.; Eschbaum, K. ja Aunapuu, A. 2019. Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis. Tellija: Keskkonnaamet.

¹⁶ European Commission, Directorate-General for Environment, *Natura 2000 alade kaitsekorraldus – Elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sättes*, Publications Office, 2019, <https://data.europa.eu/doi/10.2779/213298>

¹⁷ Kotkaklubi MTÜ (Sellis, U. ja Tanilsoo, J.). 2023. Kaitsealuste linnuliikide inventuur (Nursipalju harjutusvälja laiendus). Hankelepingu 29.05.2023 nr 2-2/23/340-1 lõpparuanne.

6) hinnang Natura erandi menetluse algatamise kohta juhul, kui ühelgi reaalset alternatiivil pole ebasoodne mõju välistatud.

Nursipalu HV laiendamise ja planeeritavate tegevuste Natura asjakohane hindamine viidi läbi 2023. aastal koostatud Natura eelhindamise aruandes¹⁸ kaardistatud mahus ja võttes arvesse VV korralduses nr 266 ettenähtud tingimusi. Natura eelhindamise tulemusel jõuti järeldusele, et osade Nursipalu HV laiendamisega kaasnevate tegevuste elluviimisel ei saa välistada ebasoodsa mõju tekkimist Haanja ja Karuala linnualade ja Timmase loodusala (seoses truupsilla lahenduse kasutamisega) osadele kaitse-eesmärkidele. Natura asjakohase hindamise läbiviimisel võeti tulenevalt ettevaatusprintsipi Nursipalu HV laiendamisega kaasneva mürähäiringu¹⁹ mõjuala määratlemisel aluseks halvim võimalik modelleeritud keskmine müraolukord, milleks on suurima laskude arvuga harjutuspäeva päevane müraolukord e suurõppused (nt Kevadtorm). Oluline on rõhutada, et sellised õppused toimuvad kuni 2 korda aastas²⁰.

Natura asjakohase hindamise mahukust arvestades esitatakse alljärgnevalt Natura asjakohase hindamise järeldused, selle aluseks olnud kaalutlused on esitatud Natura asjakohase hindamise aruandes²¹, mis on kättesaadav ka käesoleva korralduse seletuskirja lisas nr 1:

a) Timmase loodusalaga seoses otsustas RKIK kui Nursipalu harjutusvälja arendamise eest vastutav asutus Natura asjakohase hindamise aruande koostamise ajaks Rõuge jõe mõju välistamiseks truupsilla lahendusest loobuda ning kasutada lahendust (teraskaarsild, sammassild), mis ei mõjuta jõe veekeskkonda ega Timmase loodusala kaitse-eesmärke. Valitud viisil silla rajamisel Natura eelhindangu kohaselt Rõuge jõe negatiivne mõju puudub. Kuna Timmase loodusalale ebasoodsa mõjuga truupsilla lahendust ei kavandata, siis puudus ka Timmase loodusalal vajadus Natura asjakohase hindamise läbi viimiseks.²²

b) Haanja linnuala puhul käsitles Natura asjakohane hindamine²³ suurekaliibriliste relvade (suurtükid, liikursuurtükid, miinipildujad, tankid tankitõrjerelvad, kaudtulereelvad, soomustehnika) laskmisega seotud kõrgendatud müra häirivat mõju linnuala nendele liikidele, mille puhul eelhindamise alusel ei saanud olulist mõju välistada. Need liigid olid rästas-roolind, viupart, sinikael-part ja rukkirääk. Natura asjakohane hindamine jõudis objektiivse hindamise tulemusel järeldusele²⁴, et Nursipalu HV laiendamisel ja sellega seotud tegevustel puudub ebasoodne mõju Natura 2000 Haanja linnuala kaitse-eesmärkide saavutamisele ning Natura

¹⁸Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://kaitseinvesteeringud.ee)

¹⁹ Akukon Eesti OÜ „Nursipalu harjutusvälja laiendamise mürauring“ Tallinn, 2024. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://kaitseinvesteeringud.ee)

²⁰ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste Natura asjakohane hindamine“ Tartu, 2024, lk 10. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://kaitseinvesteeringud.ee)

²¹OÜ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste Natura asjakohane hindamine“ Tartu, 2024. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://kaitseinvesteeringud.ee)

²² Samas, lk 5

²³ Samas, lk 11-21

²⁴ Samas, tabel 3-2, lk 17-19

linnuala terviklikkus säilib²⁵. Puudub vajadus leevendavate meetmete kavandamiseks ja edasi liikumiseks Natura hindamise järgmisse etappi (Natura erandi tegemine).

c) Karula linnuala puhul käsitles Natura asjakohane hindamine²⁶ mõjusid must-toonekurele, kes on Nursipalu HV alaga seotud toitumisalade kaudu. Hinnati mõju seoses Nursipalu HV-I liigi toitumisalal plaanitavate raadamistegevustega, samuti hinnati väikese- ja suurekaliibriliste relvade laskmisega seotud kõrgendatud müra häirivat mõju. Natura asjakohane hindamine jõudis objektiivse hindamise tulemusel järeldusele²⁷, et Nursipalu harjutusvälja laiendamisel ja sellega seotud tegevustel puudub ebasoodne mõju Natura 2000 Karula linnuala kaitse-eesmärkide saavutamisele ning Natura ala terviklikkus säilib²⁸. Puudub vajadus leevendavate meetmete kavandamiseks ja edasi liikumiseks Natura hindamise järgmisse etappi (Natura erandi tegemine). Siiski toodi Natura asjakohase hindamise aruandes välja, et kuigi Karula must-toonekurgede soodsa seisundi halvenemist Nursipalu HV ala väljaehitamine ja sealse raadamised jm tegevused kaasa ei too ning meetmete seadmise vajadust ei ole, siis kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruandes²⁹ välja toodud meetmed aitavad parendada tingimusi ka Karula Natura 2000 linnuala must-toonekurgede³⁰. Nende keskkonnameetmete sisu on kokkuvõtlikult toodud käesoleva korralduse punktis 3.3.1.

Keskkonnaametile esitatakse kooskõlastamiseks käesolev korralduse eelnõu ja Natura asjakohane aruanne (seletuskirja lisa 1)³¹. Vabariigi Valitsus on kontrollinud Natura asjakohase aruande vastavust LKS § 69⁶ lõikes 2 sätestatud nõuetele ning piisavust Natura asjakohase hindamise algatamise aluseks olnud kavandatavate II etapi tegevuste lubamiseks Nursipalu HV-I ja leiab, et Natura asjakohase hindamise aruanne sisaldab kavandatava tegevuse lühiiseloostust; asjassepuutuva Natura 2000 võrgustiku ala lühiiseloostust, sealhulgas ala kaitse-eesmärk ning ülevaade alal asuvatest elupaigatüüpidest ja liikidest; selget hinnangut kavandatava tegevusega kaasneva ebasoodsa mõju võimalikkuse kohta ala terviklikkusele. Kuna Natura asjakohase hindamise aruandest nähtub, et puudub vajadus leevendavate meetmete kavandamiseks ja edasi liikumiseks Natura hindamise järgmisse etappi (Natura erandi tegemine), ei ole olnud vajalik Natura asjakohase hindamise aruandes käsitleda LKS § 69⁶ lõike 2 punkte 4-6. Seega vastab Natura asjakohase hindamise aruanne LKS § 69⁶ lõikes 2 sätestatud nõuetele ja on piisav Natura asjakohase hindamise algatamise aluseks olnud kavandatava tegevuse lubamiseks.

²⁵ Samas, tabel 3-3, lk 20

²⁶ Samas, lk 22-36

²⁷ OÜ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste Natura asjakohane hindamine“ Tartu, 2024, Tabel 4-2, lk 33-34. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://www.riigikaitseinvesteeringud.ee/et/tegevused/tegevuste-hindamine)

²⁸ Samas, tabel 4-3, lk 35

²⁹ OÜ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“, lk 50 Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://www.riigikaitseinvesteeringud.ee/et/tegevused/tegevuste-hindamine)

³⁰ OÜ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste Natura asjakohane hindamine“ Tartu, 2024, lk 31. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://www.riigikaitseinvesteeringud.ee/et/tegevused/tegevuste-hindamine)

³¹ Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://www.riigikaitseinvesteeringud.ee/et/tegevused/tegevuste-hindamine)

LKS § 69⁸ lõike 1 kohaselt võimaldatakse Natura asjakohase hindamise ja asjakohasel juhul Natura erandi menetluse aruandega tutvuda ja nende kohta ettepanekuid ja vastuväiteid esitada samas ulatuses ja korras, mida kohaldatakse kavandatud tegevuseks vajaliku loa või selle elluviimiseks vajaliku muu dokumendi taotlusega tutvumisele või nende kohta ettepanekute või vastuväidete esitamisele. Natura asjakohase hindamise aruandega koos käesoleva korralduse eelnõuga on võimalik tutvuda ja arvamusi avaldada ajavahemikul 27. september 2024. a – 28. oktoober 2024. a.

3.3. Muude keskkonnale avalduvate oluliste mõjude hindamine ja uuringud

Vabariigi Valitsus otsustas korraldusega nr 266 jätta Nursipalu HV laiendamisel keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse kohane keskkonnamõju hindamata VV korralduse nr 266 punktis 3.2. esitatud kaalutlustel ja põhjendustel. Vabariigi Valitsus leidis, et on põhjendatud jätta KeHJS kohane keskkonnamõju hindamata ja tagada Nursipalu HV laiendamise elluviimise (sh lubatud tegevustega) seaduslikkus lühemat ja kiiremat menetlust kohaldades. Seega kohustas Vabariigi Valitsus asjakohases mahus, kuid seadusega reguleerimata vormis, hinnata enne kavandatavate tegevuste elluviimist muud olulised looduskeskkonnale (v.a Natura 2000 võrgustiku alale) avalduvad mõjud vastavalt korralduse punktis 3.2.2. nimetatule ja selgitada keskkonnameetmed, mis tagavad tegevuse vastavuse õigusaktides sätestatule³² ning vajalike lubade olemasoluks.

Muude keskkonnale avalduvate oluliste mõjudena käsitletakse mõjusid, mille kohta on nõuded sätestatud õigusaktidega (nt eeskätt kaitstavad loodusobjektid) ja mida ei hinnata Natura asjakohase hindamise osana. RKIK-i tellitud keskkonnaülevaate³³ tulemustest lähtuvalt oli enne tegevuste elluviimist vajalik teha Nursipalu HV väljaarendamise ja kasutamisega kaasnevate muude oluliste looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamiseks järgmised inventuurid ja uuringud keskkonnaülevaate peatükis 7³⁴ kirjeldatud mahus ja täiendav mõjude hindamine keskkonnaülevaate tabelis 2 kollase ja punase värviga tähistatud tegevuste kohta (VV korralduse nr 266 seletuskirja lisa 3³⁵):

1. Kalakotka, merikotka, väike-konnakotka ja must-toonekure inventuur – laiendatud Nursipalu HV on Kagu-Eesti üks kahest esinduslikumast elualast kotkastele ja must-toonekurele. Alale jäävad hinnanguliselt 3 kalakotka, 2 merikotka, 3-4 väike-konnakotka ja 1 must-toonekure pikalt asustatud pesapaik. Uuringu eesmärk oli uute pesapaikade välja selgitamine ning uutele ja olemasolevatele elupaikadele (sh must-toonekure toitumisalade) võimalike puhvrite määramine, et säilitada maksimaalselt nende kaitsealuste liikide elupaikade seisund ja vajadusel hinnata vajalike kompensatsioonimeetmete maht, sh kompensatsioonialade hulk ja pindala.

³² [Kaitsevää Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmise ja Natura asjakohase hindamise algatamine–Riigi Teataja](#). V. otsus, punkt 6.

³³ Kaitsevää Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade. Aruanne (Skepast & Puhkim, 2023). Kätesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](#)

³⁴ Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade. Aruanne ja õiendid keskkonnaülevaates tehtud muudatuste kohta. Kätesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/nursipalu-laiendus/>

³⁵ [Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmise ja Natura asjakohase hindamise algatamine – EIS \(valitsus.ee\)](#)

2. Kanakulli inventuur - Nursipalu harjutusväljale jääb kaks teadaolevat ja kaks potentsiaalset kanakulli elupaika. Uuringu eesmärk oli selgitada välja uued pesapaigad ning hinnata vajalike kompensatsioonimeetmete mahtu, sh kompensatsioonialade hulka ja pindala.
3. Potentsiaalsete metsisemängude inventuur. Potentsiaalsete mängude eelvalik ja inventuur toimus koostöös Keskkonnaagentuuriga, kes valis välja 25 esialgset uuringuala, millest tehti täpsem valik, jättes välja mõned alad, mis ei sobinud tiheasustuse läheduse tõttu (kus pole mängu esinemine tõenäoline).
4. Militaarmüra ja vibratsiooni uuring.
5. Arheoloogilise uuringu I etapp ühes looduslike pühapaikade uuringuga Nursipalu HV laienduse ala ulatuses³⁶.

3.3.1. Kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise läbiviimine

RKIK tellis 2. jaanuaril 2024. a avaliku hanke tulemusel OÜ-lt Hendrikson & Ko Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamise kaitstavatele loodusobjektidele³⁷ (edaspidi *kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamine*). Kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise mahukust arvestades on käesolevas korralduses toodud kokkuvõtlikult hindamise järeldused ühes keskkonnameetmetega, selle aluseks olnud kaalutlused on esitatud kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruandes (korralduse seletuskirja lisa 2)³⁸.

Kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamises võeti tulenevalt ettevaatusprintsipist Nursipalu HV laiendamisega kaasneva mürahäiringu mõjuala määratlemisel aluseks halvim võimalik modelleeritud keskmine müraolukord, milleks on suurima laskude arvuga harjutuspäeva päevane müraolukord e suurõppused³⁹. Nursipalu HV-l laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele viidi läbi 2023. aastal koostatud keskkonnaülevaate aruandes⁴⁰ kaardistatud mahus. Tulenevalt 2024. aastal valminud mürauuringu⁴¹ tulemustest täpsustati keskkonnaülevaates määratletud mõjuulatust potentsiaalselt olulist häiringut tekitada võiva müra mõjuulatuse põhjal. Töös ei käsitletud neid objekte, mis on hõlmatud Natura asjakohase hindamise raames. Kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamisel tugineti suuresti 2023. aastal valminud Kotkaklubi MTÜ koostatud kaitsealuste linnuliikide inventuuri aruandele⁴², mille koostamiseks inventeeriti Nursipalu HV-l ja selle ümbruses asuvad kotkaste, must-toonekure ja kanakulli

³⁶ [Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmise ja Natura asjakohase hindamise algatamine–Riigi Teataja](#). Punkt 3.2.3

³⁷ OÜ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“ Tartu, 2024. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](#)

³⁸Samas

³⁹Samas, lk 10.

⁴⁰ Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](#)

⁴¹ Akukon Eesti OÜ „Nursipalu harjutusvälja laiendamise mürauuring“: Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](#)

⁴² Kotkaklubi MTÜ (Sellis, U. ja Tanilsoo, J.). 2023. Kaitsealuste linnuliikide inventuur (Nursipalju harjutusvälja laiendus). Hankelepingu 29.05.2023 nr 2-2/23/340-1 lõpparuanne.

elupaigad, registreeriti ka muud olulisemad leiud (lõopistriku, hiireviu ja händkaku elupaigad) ning kavandati keskkonnameetmed Nursipalu HV rajamisega kaasnevate mõjude vältimiseks, leevendamiseks või kompenseerimiseks. 2023. aastal Nursipalu HV-l ja selle lähistel ning muudes Võru maakonnas asuvates teadaolevates ja potentsiaalsetes mängupaikades korraldatud metsiste seiretööst⁴³.

Kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise tulemusena kavandati keskkonnameetmed ja seirevajadus, mille abil on võimalik tagada, et kavandatava tegevuse elluviimisel ei kaasne valdavale osale Nursipalu HV mõjualasse jäävatele kaitsealustele loodusobjektidele olulist negatiivset keskkonnamõju. Nende kaitstavate loodusobjektide puhul, millele olulise negatiivse mõju avaldamine on kavandatud tegevuse elluviimisel möödapääsmatu, planeeriti kompensatsioonimeetmed. Kaitsealuste liikide puhul, kelle osas pole olulise mõju avaldumise tõenäosust teatud aspektide osas hetkel võimalik prognoosida (metsis), seoti kompensatsioonimeetmete rakendamise vajadus seire tulemustega. Nursipalu HV laiendamiseks vajalikud tegevused saab kavandatud mahus ellu viia, kui rakendatakse kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruandes toodud keskkonnameetmeid olulise mõju vältimiseks, leevendamiseks või kompenseerimiseks⁴⁴.

Keskkonnameetmed on jagatud lähtuvalt nende rakendusvajaduse olulisusest tingimusteks ja soovitusteks. Tingimused on keskkonnameetmed, mille rakendamine on hädavajalik olulise keskkonnamõju vältimiseks. Soovituste eesmärk on vähendada väheintensiivsete ja normi piiresse jäävate keskkonnahäiringute negatiivset mõju. Nende rakendamata jätmisega ei kaasne olulist keskkonnamõju. Kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruandes on esitatud vaid realselt rakendatavad soovitused, mille elluviimisel säilivad Nursipalu HV arendamise ja kasutamise eesmärgid. Mitmete siin töös toodud keskkonnameetmete rakendamisega on kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruande koostamise ajal juba alustatud või juba ka elluviidud⁴⁵ ning need on käesolevas korralduses allpool välja toodud.

Alljärgnevalt on välja toodud kokkuvõtlikult Nursipalu HV-l kavandatava tegevuse mõju iga kaitstava loodusobjekti osas (v.a need, mida käsitles Natura asjakohane hindamine) ning kavandatava tegevuse elluviimisel vajalikud keskkonnameetmed ja seirevajadus⁴⁶:

1. Must-toonekurg

Olukord: Must-toonekurg kuulub I kaitsekategooriasse ja linnudirektiivi⁴⁷ I lisasse. 2023. aastal ei pesitsenud kavandataval laiendusosalal ühtegi must-toonekure paari. Must-toonekure seisund on praegu ebasoodne kogu Kagu-Eestis ja arvukus langev. 2023. aastal tehti Kagu-Eestis

⁴³ "Metsiste mängude inventuur Nursipalu harjutusvälja ümbritsevatel aladel, 2023, Keskkonnaagentuur"

⁴⁴ OÜ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“ Tartu, 2024. Lk 53. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](#)

⁴⁵ Samas, lk 17

⁴⁶ Samas, lk 50-52

⁴⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010. Kättesaadav: [Direktiiv - 2009/147 - EN - linnudirektiiv - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

kindlaks vaid kaks edukat must-toonekure pesitsust ja arvukus on viimase 30 aasta madalaim. Samas tehti inventuuril kindlaks, et liik kasutab Nursipalu HV-d vähesel määral toitumiskohana. Täpsemalt kohati must-toonekurge üksikul juhuvaatlusel Rõuge jõel, mis on liigi jaoks suhteliselt soodsas seisundis. Peamiseks must-toonekure arvukust ja levikut piiravaks faktoriks on nimetatud metsade pindala ja mitmekesisuse vähenemist ning inimese põhjustatud häirimist. Eesti kohta tehtud uurimus kinnitab, et pesitsuspaiga valikut mõjutab oluliselt metsamassiivide killustumine ja puistu mitmekesisus. Oluline mõju on ka toitumisalade kvaliteedi langusel. Toitumisalade halvenenud kvaliteeti peetakse Eesti must-toonekure populatsiooni vähenenud produktiivsuse üheks põhiliseks põhjuseks.⁴⁸

Mõjuhinang: Must-toonekure kaitse seisukohast on esmatähtis tagada tema toitumiskohtades liigile soodsad tingimused. Selleks, et must-toonekurg Nursipalu piirkonna taastasustaks, peavad ümbruskonnas olema väga head toitumistingimused, kuna Nursipalu HV laiendamiseks vajalike tegevuste elluviimisel olemasoleva pesapaiga kvaliteet langeb⁴⁹.

Keskkonnameetmed⁵⁰:

Tingimused

- 1) Välistada raadamine ja lageraie lähemal kui 50 m vooluveekogust. Nursipalu HV-l kavandatud raadamisaladel on see soovituslik.
- 2) Vooluveekogudeni ulatuvatel olemasolevatel lageraiealadel vältida jõekallaste võsastumist.
- 3) Rõuge jõkke, Matu, Ura, Lükka, Nilbe, Vungi, Tinu ja Maru oja ei tohi rajada ega paigutada veevoolu takistavaid ehitisi ega muul moel kalade elutingimusi halvendada.
- 4) Vooluveekogudesse ei tohi sattuda mürgkemikaale, kütust, lõhkeainet jms.
- 5) Vältida tehnikaga otse läbi Maru oja liikumist. Veekogu ületamiseks tuleb kasutada olemasolevaid sildu ja ülepääse. Kui need ei kata väljaõppe läbiviimiseks reaalselt vajadust, tuleb vajalikesse kohtadesse kavandada ojale sillad, truubid vms ülepääsud.
- 6) Koostada toitumisveekogusid (Rõuge jõge ning Matu, Maru, Tinu ja Põdra oja) hõlmav vajalike tegevuste ja ajaraamiga taastamiskava.
- 7) Kavandada ka planeeringualast vahetult välja jäävatele must-toonekurele potentsiaalselt toitumiskohtadeks sobivatele veekogudele taastamiskavad.
- 8) Nursipalu HV piirijõgede tähistamisel paigaldada tähised veekogust väljapool.
- 9) Otsida seni leidmata must-toonekure pesitsusterritooriume ning võtta need kas püsielupaikadena kaitse alla või liita lähima kaitsealaga.
- 10) Koostada kompensatsioonialadel toitumisveekogude seisundi parandamiseks taastamiskava (sarnaselt tingimustele nr 6 ja 7).

2. Väike-konnakotkas

Olukord: Väike-konnakotkas kuulub Eestis I kaitsekategooriasse ja linnudirektiivi I lissasse, olles meil pesitsevatest kotkaliikidest arvukaim. Võrumaal on liik suhteliselt arvukas (2023. aasta linnustiku inventuur). Liiki ohustavatest teguritest on olulisemad seni teadmata pesapaikade hävimine, pesitsusaegne häirimine ning toitumisalade hävimine ja kvaliteedi

⁴⁸ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“ Tartu, 2024. Lk 17-18. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://kaitseinvesteeringutekeskus.ee)

⁴⁹ Samas

⁵⁰ Samas, lk 18-22

langus (väike-konnakotka kaitse tegevuskava). 2023. a inventuuri kohaselt on Nursipalu HV-l kaks elupaika (Kaagu ja Laosaarõ) asustatud. Nursipalu HV vahetuses läheduses asub neli elupaika. Väike-konnakotkas pesitseb metsas, aga saaki (närilised, konnad, mutid) püüab peamiselt kuni 2 km raadiuses lagedatel aladel (luhad, niidud, karjamaad, põllumaad, puisniidud, häilud jms). Teoreetiliselt võivad väike-konnakotkale toitumisaladena sobida ka HV lagedamad osad, aga nende naabruses peaks säilima piisavalt vana kuuse-segamets pesitsemiseks.⁵¹

Mõjuhindang: Olulisim väike-konnakotka seisundit mõjutada võiv tegur on Kaagu elupaigas kavandatud raadamistööd, mis võivad suure tõenäosusega pesapaiga liigi jaoks sobimatuks muuta. Samuti on teguriks suurenev (müra)häiring. Väike-konnakotkas ei ole vähese või ühekordse häirimise suhtes eriti tundlik, küll aga võib hüljata pesa läheduses (kuni 450 m kaugusel) tehtava kärarikka metsatöö või sagedase külastamise tõttu. Ka liigi tegevuskavas on viidatud, et Eestis on häiretegurina eelkõige olulisemad pikaajalised häirivad tegevused pesapaikade läheduses. Sellest võib järeldada, et kavandatava tegevusega kaasnev häiring võib oluliselt mõjutada eelkõige Nursipalu HV-l ja selle vahetus läheduses (Sõmerpalu KLO9129365) asuvaid elupaiku ning eeldatavasti pole kaugemal Nursipalu HV kasutamisega kaasnev müra oluline häiring⁵².

Keskkonnameetmed⁵³:

Tingimused

- 1) Säilitada metsaala kavandatava Kaagu püsielupaiga läheduses.
- 2) Vältida väike-konnakotka pesitsusajal (1. aprillist kuni 31. augustini) Nursipalu HV laiendamiseks vajalike raadamis- ja ehitustööde tegemist konnakotka pesale lähemal kui 1 km.
- 3) Moodustada 2023. a leitud pesa ümber elupaiga piire arvestav püsielupaik – kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruande koostamise hetkel juba esitati ettepanek püsielupaiga moodustamiseks kaitse alla võtmise algatajale (Kliimaministeerium). Lõpliku otsuse püsielupaiga moodustamise otstarbekuse kohta teeb Kliimaministeerium.
- 4) Vältida Laosaarõ elupaiga (KLO9129354) võimaliku pesapaiga asukohametsa raadamist ja raiet.
- 5) Hooldada konnakotkaste elupaikades sobivaid toitumisalasisid ja vältida toitumisalana kasutatavate rohumaade pindala vähenemist.
- 6) Otsida ja võtta valdkonna eest vastutava määrusega kaitse alla püsielupaigana või liites lähistel asuva kaitsealaga vähemalt kaheksa seni leidmata ja kaitsmata väike-konnakotka elupaika – 14. veebruaril 2024. a sõlmis RKIK leping kotkaste elupaikade leidmiseks..

3. Merikotkas

Olukord: Merikotkas kuulub I kaitsekategooriasse ja on linnudirektiivi I lisa liik. Merikotkas pesitseb arvukamalt kõikjal mererannikul, Emajõe vesikonnas ja sisemaa suuremate järvede lähistel. Üksikuid paare on leitud sisemaalt ka väiksemate järvede ja märgalade ümbrusest.

⁵¹OÜ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“ Tartu, 2024.Lk 23-24. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](#)

⁵² Samas, lk 24.

⁵³ OÜ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“ Tartu, 2024.Lk 24-29. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](#)

Tema elupaigad on tavaliselt suuremate veekogude lähedased metsad, tavaliselt kuni 10 km kaugusel veekogust. Lõuna-Eestis on liik haruldane. Enamus Võru maakonna merikotkaid pesitseb Pihkva järve rannikul (linnustiku inventuur, 2023). Liigi kaitse tegevuskava kohaselt on olulisem merikotkaasurkonda ohustav tegur pliid sisaldava laskemoona kasutamine, potentsiaalselt suure mõjuga on ka keskkonnamürgid (nt pestitsiidid). Arvestatava mõjuga ohutegur on ka hukkumine elektriliinides, teedel ja tuuleparkides. Nursipalu HV piirkonnas on merikotkas pesitsenud juba üle 20 aasta. Teada on vähemalt ühe kotkapaari territoorium. Piirkond on kotkastele sobiv eeskätt heade toitumisveekogude tõttu (Tamula ja Vagula järv, Leoki kalakasvatus). Nursipalu HV-l on teada kotkapaari kaks pesa⁵⁴.

Mõjuhindang: Kavandatud tegevuse puhul on merikotka jaoks peamine potentsiaalselt oluline ohutegur mürahäiring, aga ka inimeste viibimine pesapaiga läheduses. See seostub eelkõige pesitsusaegse häirimisega, kuigi kotkad võivad elupaigas viibida ka muul ajal. Eriti tundlik on ta kuni 500 m kauguseni pesast toimuvate tegevuste suhtes. Selles ulatuses häirimatuse tagab pesapaikade kaitsekord, mis keelab Keretü looduskaitseala Tsirgupalu sihtkaitsevööndis ning Kerretü püsielupaiga sihtkaitsevööndis pesitsusajal (1. veebruarist 31. juulini) inimeste viibimise, sh rahvaürituste korraldamine⁵⁵.

Keskkonnameetmed⁵⁶:

Tingimused:

- 1) Säilitada varem asustatud olnud püsielupaik Nursipalu HV põhjaosas.
- 2) Säilitada 2018. aasta Nursipalu HV ehitusprojektile tehtud keskkonnamõju hindamise⁵⁷ leevendusmeetmena sihtmärgiala serva jäetud puhverala Keretü looduskaitseala ja olemasoleva sihtmärgiala vahel.

4. Kalakotkas

Olukord: Kalakotkas kuulub I kaitsekategooriasse ja on linnudirektiivi I lisa liik. Liik on Eestis oma 90–100 pesitseva paariga saavutanud arvukuse, mis annab lootust populatsiooni säilimiseks. Kalakotka kaitse tegevuskava järgi on liigi asurkonda enim mõjutavateks teguriteks seniteadmata pesapaikade hävimine ja potentsiaalsete pesapaikade vähesus, samuti looduslikud ohutegurid (nt suured tormid, konkurents, looduslikud vaenlased). 2023. aasta inventuuri järgi oli Nursipalu HV-l vähemalt kolm kalakotka asustatud pesa. Kalakotkastel tol aastal edukat pesitsust ei tuvastatud. Kubja elupaik (KLO9128271) oli inventuuri ajal asustamata, kuid kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruande koostamise ajal leiti Kubja pesapaiga lähistelt uus asustatud kalakotkapesa, mille arvelt ka olemasolevat elupaika laiendati. Toitumas käivad kalakotkad suurematel veekogudel (Vagula, Tamula, kalakasvatused, tiigid, paisjärv, harvem Võhandu jõgi). Inventeerijate hinnangul on ainukese vajaliku

⁵⁴ Samas, lk 29-30

⁵⁵ Samas, lk 30

⁵⁶ Samas, lk 31

⁵⁷ Skepast&Puhkim OÜ „Nursipalu harjutusvälja teede ja väljaõpperajatiste ehitusprojekt. KMH aruanne“. Kättesaadav: https://www.kaitseministeerium.ee/sites/default/files/sisulehed/keskkonnamoju/2018-09-04_nursipalu_kmh-aruanne_vastavaks_tunnistamiseks.pdf

keskkonnameetme rakendamisel suure tõenäosusega võimalik Nursipalu HV-le jäävate pesapaikade jätkuv kasutamine ka pärast arendustegevuste elluviimist⁵⁸.

Mõjuhindang: Sarnaselt merikotkale on ka kalakotka puhul peamine ohutegur laiendatud Nursipalu HV kasutusele võtmisega kaasnev suurenev häiring, kuid seda eeskätt suurenenud inimeste liikumise tõttu. Lisaks on oluline ohutegur raadamine kalakotka elupaigas. See on eeskätt asjakohane Kubja elupaigas, kus 2024. aastal uus kotkapesa leiti. Kotka elupaika läbis kavandatava tee raadamiskoridor, kuid pesa avastamise järel korrigeeriti operatiivselt kavandatud tee asukohta ning koostöös Keskkonnaameti spetsialistide ja mõjuhindamise ekspertidega kavandati see leitud pesast ligi 300 meetrit eemale, et vältida tee rajamist pesapuu vahetusse lähedusse. Uude asukohta tee ehitamiseks vajalike kraavide rajamisel on nende kuivendav mõju Kubja elupaigale ja selles olevatele püsielupaikadele väheoluline kuna seal on juba olemas tihe kuivenduskraavide võrgustik⁵⁹.

Keskkonnameetmed⁶⁰:

Tingimused

1) Vältida pesitsusajal (15. märts – 30. august) tegevusi, mille käigus võivad kotkad pesalt inimest näha (vähemalt 200 m kauguselt, soovituslikult kuni 500 m kauguselt). Soovituslikult vältida kalakotka pesitsusajal viibimist, sh taktikaliste harjutuste läbiviimist, vähemalt kogu Kubja elupaika jääval alal, v.a. seda läbival teel.

5. Kanakull

Olukord: Kanakull on II kaitsekategooriasse kuuluv meil hajusalt levinud haudelind. Eestis peamisteks liiki ohustavateks teguriteks on pesapaikade hävinemine, toidubaasi vähenemine ning pesitsusaegne häirimine. 2023. a inventuuri hõlmatud liikidest oli inventeerijate hinnangul kanakulli seisund kõige parem. Nursipalu HV laiendatud piirides on teada kaks pikaaegset pesitsusterritooriumi ja nendes on viimastel aastatel linnud pesitsenud edukalt. Lisaks on potentsiaalselt olulise mürahäiringuga alal Nursipalu HV ümbruses veel kaks kanakulli elupaika (Nursipalu HV-st umbes 4,4 km põhja poole ja umbes 3,8 km kagusse)⁶¹.

Mõjuhindang: Kanakulli puhul on oluline ohutegur alal kavandatud raie. Liigi kaitse tegevuskava kohaselt on metsaraiest tingitud pesapaikade hävimine ja elupaikade kvaliteedi halvenemine kanakullide jaoks suure tähtsusega ohutegur. Teine potentsiaalselt tegur on häirimine. Kanakulli kaitse tegevuskava kohaselt on pesitsusaegne häirimine liigi jaoks keskmise tähtsusega ohutegur. Ta on kõige tundlikum pesitsemiseks valmistumise, munemise, haudumise ja väikeste pesapoegade ajal, mil häirimine võib kergesti põhjustada pesitsuse ebaõnnestumist, kuid seda peamiselt vahetult elupaiga (300 m raadiuses) ümbruses toimuvate

⁵⁸ OÜ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“ Tartu, 2024.Lk 31. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://www.riigi.kaitseinvesteeringutekeskus.ee/riigi-kaitseinvesteeringute-keskus/kaitseinvesteeringud)

⁵⁹ Samas, lk 32-34

⁶⁰ Samas, lk 34

⁶¹ OÜ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“ Tartu, 2024.Lk 34-35. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://www.riigi.kaitseinvesteeringutekeskus.ee/riigi-kaitseinvesteeringute-keskus/kaitseinvesteeringud)

suurte häiringute (nt metsaraie) suhtes. Väljaspool laiendatud Nursipalu HV piiri asuva (umbes 4 km kaugusel) kanakulli elupaikade jaoks ei ole müra eeldatavasti oluline tegur⁶².

Keskkonnameetmed⁶³:

Tingimused

1) Keretü looduskaitsealal raadatava ala kadu, mis suures osas on kanakulli elupaik, tuleb leevendada läheduses asuva must-toonekure elupaiga osa lisamisega Keretü looduskaitseala koosseisu.

Soovitused

1) Vältida Juba püsielupaiga (KLO3002739) kirdenurgas asuva olemasoleva teekoridori laiendamist püsielupaiga arvelt.

6. Metsis

Olukord: Metsis kuulub II kaitsekategooriasse ja linnudirektiivi I lisasse. Metsis on Eesti metsade suurim kanaline. Eestis on ta levinud Mandri-Eesti suuremates metsalaamades, eelkõige väikseima inim mõjuga piirkondades. Intensiivselt lageraietega majandatavatel aladel metsis elada ei suuda. Liiki ohustab enim intensiivne metsaraie, eriti lageraietepõhine metsandus, millega kaasneb elupaikade hävimine ja killustumine, samuti metsakuivendusest tingitud elupaikade teisenemine. Lisaks ohustab liiki ka metsamaade muul otstarbel kasutusele võtmine (kaevandused, taristu jmt), millega kaasneb samuti elupaikade killustumine. Keskmise tähtsusega ohutegur on häirimine (suunamata külastuskorraldus, pesitsusaegne metsanduslik tegevus jmt). 2023. aastal kontrolliti seiretöö käigus metsiste tegevusjärgi kavandatava Nursipalu HV alal ja lähiümbruses ning muudes Võru maakonnas asuvates teadaolevates ja potentsiaalsetes mängupaikades. Kokku seirati 17 potentsiaalset mängupaika ja metsiste tegevusjärgi leiti neist kaheksas. Eesti looduse infosüsteemis (edaspidi EELIS) on laiendatud Nursipalu HV alalt teada neli metsiste mängupaika (Juba, Keretü, Vilbu ja Kurenurme). Juba elupaigad ja Keretü elupaigad on 2023. aasta seirest nähtuvalt stabiilselt asustatud⁶⁴.

Mõjuhinnang: Otsene ja oluliselt Nursipalu HV-le jäävaid metsise elupaiku mõjutav tegur on raadamine. Ainsana pole raadamistegevusi kavandatud Juba mängu. Keretü mängu põhjaossa on kavandatud rajada uus ligipääsutee. Mõjuhindamise raames tehti ettepanek korrigeerida antud tee asukohta ning planeerida see võimalusel elupaigast välja. Selle tulemusena nihutati tee elupaiga äärealale (kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruande Joonis 2-20). Uues asukohas on teekoridori rajamise mõju metsiste Keretü mängule eeldatavasti väheoluline. Kurenurme ja Vilbu puhul on raadamisala juba ulatuslikum, mõlemal juhul on valdav osa elupaigast planeeritud ära rajada. Raie elluviimisel muutuvad need mängupaigad metsistele tõenäoliselt ebasobivateks. Lisaks suureneb Nursipalu HV laiendamisega märgatavalt laskeharjutusteks kasutatav ala, mis tähendab ka senisest ulatuslikumat mürahäiringut. Kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruandes nähtub, et Nursipalu HV kasutamisega ei pruugi kaasneval mürahäiringul olla metsiste jaoks kestvat olulist mõju – nii Juba mäng kui ka Keretü mäng on ka laiendamata Nursipalu HV kõrval aastaid stabiilsena püsinud. See viitab, et senine müratase ei ole tõenäoliselt olnud liigi jaoks

⁶² Samas, lk 35-36

⁶³ Samas, lk 37

⁶⁴ Samas, lk 37-40

oluliselt häiriv. Sellegi poolest muutub häiringu ulatus võrreldes senisega märgatavalt, seetõttu on oluline jätkata Nursipalu HV-l asuvate mängude seiramist⁶⁵.

Keskkonnameetmed⁶⁶:

Tingimused

1) Koostöös metsiste elupaiganõudlusi tundvate ekspertidega tuleb kavandada vajalikud meetmed Vilbu ja Kurenurme elupaigakao kompenseerimiseks – kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruande koostamise ajal⁶⁷ oli koostöös Keskkonnaametiga ja metsiseeksperdigaga juba alustatud meetme elluviimisega ja kompensatsioonialade väljavalimisega, et need esmase kaitse alla võtta.

2) Kui Juba ja Keretü mängude seire viitab nende hääbumisele, tuleb nende kompenseerimiseks meetmed kavandada, vajadusel seni kaitsmata mängu- ja elupaiku kaitse alla võttes ja/või nende seisundit parandades.

Täpne maht ja meetmed leitakse koostöös Keskkonnaametiga või kooskõlastatakse see nendega.

7. Laanerähn

Olukord: Laanerähn kuulu II kaitsekategooriasse ja linnudirektiivi I lisasse. Eestis on laanerähn kõige spetsiifilisema elupaigavalikuga ja seetõttu ka metsade majandamise suhtes kõige tundlikum rähniliik. Seirealadel on laanerähni arvukus viimastel aastatel vähenenud peamiselt raiete tõttu liigi elupaikades. Nursipalu HV-l on kokku teada kaheksa laanerähni elupaika⁶⁸.

Mõjuhindang: 2023. a koostatud keskkonnaülevaade kohaselt tuleb laanerähni mõjuhindamise osas keskenduda Keretü looduskaitsealal kavandatud tegevustele - raadamisele ja suurekaliibriliste relvade kasutamisele kaasneda võivale mürahäiringule. Rähne peetakse üldjuhul mürahäiringute suhtes üheks kõige vähem tundlikumaks liigirühmaks, seetõttu ei ole selle teguri puhul oodata rähnidele olulist mõju. Seevastu raietegevus on potentsiaalselt märksa olulisema mõjuga tegur. Kui kavandatava tegevuse elluviimisel järgitakse liigiülest meedet nr 1 (vt punkt 8 alapunkt 1 „Üldised keskkonnameetmed) ja laiendatud Nursipalu HV alal välditakse tavapärasest metsamajandust, siis eeldatavasti ei ole otseselt elupaigakadu oluline tegur, kuna ajapikku tekib vanametsaliikidele, sh laanerähnile, ümbruskonnas sobivaid elupaiku juurde.

Kavandatava tegevuse elluviimisel vajalikud keskkonnameetmed ja seirevajadus laanerähni osa puudub.

8. Üldised keskkonnameetmed⁶⁹

Lisaks konkreetsetele liikidele suunatud keskkonnameetmetele on 2023. a linnustiku uuringus toodud välja mitmeid universaalseid keskkonnameetmeid, mis on liigiüleised ja toetavad

⁶⁵ OÜ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“ Tartu, 2024.Lk 40-41. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://www.riigi.kaitseinvesteeringutekeskus.ee/et/tegevused/tegevuste-moju-hindamine)

⁶⁶ Samas, lk 41-42

⁶⁷ RKIK-il leping sõlmitud 24. aprillil 2024.a

⁶⁸ OÜ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“ Tartu, 2024, lk 42-43. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://www.riigi.kaitseinvesteeringutekeskus.ee/et/tegevused/tegevuste-moju-hindamine)

⁶⁹ OÜ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“ Tartu, 2024, punkt 2.3.9, lk 45-47. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://www.riigi.kaitseinvesteeringutekeskus.ee/et/tegevused/tegevuste-moju-hindamine)

laialdasemalt vanametsaliikidele sobivate tingimuste püsimumist laiendatud Nursipalu HV alal. Lisaks on siin toodud muud universaalsed meetmed, mis mõjuhindamise käigus on esile kerkinud:

Tingimused

- 1) Vältida Nursipalu HV alal tavapärasest majanduslikku metsaraiet ja täiendavat raadamist. Harjutusväljale tuleb koostöös Keskkonnaametiga koostada metsamajandamiskava, mis arvestab riigikaitse- ja looduskaitse vajadusi. Kuni kava valmimiseni tohib Nursipalu HV-l teha raieid, mis on vajalikud Nursipalu HV sihtotstarbeliseks kasutamiseks või looduskaitse eesmärkidel.
- 2) Metsas tuleb vältida raie- ja raadamistööid lindude pesitsusajal.
- 3) Võimalike kuivenduskraavide rajamisel või olemasolevate uuendamisel tuleb välistada setete liikumist ojadesse ja jõgedesse.
- 4) Nursipalu HV-l asuvaid rohumaid tuleb niita.
- 5) Raadamis- ja ehitustegevuse elluviimisel tuleb tegevuse käigus avastatud seni teadmata kasvukohtades olevad kaitsealused taimed vajadusel ümber asustada.
- 6) Helli ebatähtleliku kasvukohas vältida võimaliku piirisihi rajamisel suuremõõtmeliste okaspuude raie.

Soovitused

- 1) Reeglina tuleb vältida vanametsaliikide potentsiaalsetes elupaikades piirisihi raadamist (sh alusmetsa raie).

9. Seire

- 1) Leevendusmeetmete tõhususe hindamiseks tuleb saatjate abil jälgida Kaagu elupaika ja Laossaarõ elupaika asustavate väike-konnakotkaste käitumist peale olude muutumist – kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruande koostamise hetkeks oli leping väike-konnakotkaste telemeetria uuringu korraldamiseks sõlmitud⁷⁰.
- 2) Jälgida Nursipalu HV-st väljapoole potentsiaalselt olulise müramõju alale jäävate väike-konnakotkaste seisundit. Seirevajaduse katab riiklik seire, kuid soovitatav on kaaluda elupaikade lisamist Kaitsevæe harjutusväljade ning Kaitseliidu lasketiirude ja õppeväljakute seireprogrammi⁷¹.
- 3) Korraldada merikotka telemeetria uuring ning paigaldada pesakaamera - leping veebikaamera paigaldamiseks ja telemeetria uuringu alustamiseks oli kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruande koostamise ajal juba sõlmitud⁷².
- 4) Seirata Nursipalu HV kasutuselevõtmisel niidetavaid alasid⁷³.

3.3.2. Militaarmüra ja vibratsiooni uuring

Avaliku hanke tulemusel tellis RKIK 11. mai 2023. a sõlmitud lepinguga Akukon Eesti OÜ-lt Nursipalu HV laiendamise mürauuringu⁷⁴ (edaspidi *mürauuring*). Töö eesmärgiks oli

⁷⁰ OÜ Hendrikson & Ko „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“ Tartu, 2024.Samas, lk 29. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](#)

⁷¹ Samas

⁷² Samas, lk 31

⁷³ Samas, lk 47

⁷⁴ Akukon Eesti OÜ „Nursipalu harjutusvälja laiendamise mürauuring“ Tallinn, 2024. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](#)

militaarmüra regulatsiooni põhimõtete ja nõuete järgi mürauringu tegemine Nursipalu HV laiendamise ja Nursipalu HV 2023. a kasutuskoormuse järgse olukorra modelleerimise teel ning tulemuste omavaheline võrdlemine ja analüüsimine. Uuringud koosnevad seletuskirjadest ja koondkaartidest, mis ilmestavad Nursipalu HV laiendamise ja 2023. a kasutuskoormuse järgse olukorra müraolukordasid, sh müra muutuseid. RKIK tutvustas mürauringu tulemusi avalikult 10. juunil 2024. a Võrus Kultuuriklubis Kannel. Mürauringu mahukust arvestades on käesolevas korralduses toodud kokkuvõtlikult mürauringu järeldused ühes keskkonnameetmetega. Mürauring on terviklikult kättesaadav RKIK-i veebilehel⁷⁵.

Mürauringust nähtub, et laiendatud Nursipalu HV-l planeeritaval tüüpilisel harjutuspäeval ja lõhkamiste puhul on päevane normtase (65 dB) tagatud lähimate eluhoonete juures. Suurima helivõimsusega relva maksimaalse laskude arvuga kavandatavatel harjutuspäevadel (1–2 päeva aastas) on päevane normtase (65 dB) ületatud lähimate eluhoonete juures. Ehituskahjustuste ja kuulmiskahjustuste osas jäävad modelleerimise tulemused soovituslikest normidest madalamaks.

Kuna mürahinnang põhineb teoreetilisel arvutusel lähtudes eeldustest, siis saadud tulemused annavad üldise ülevaate müraolukorra kohta. Vallide mõju tuleb lisaks arvutustele hinnata ka mõõtmiste teel, kuna tegelikkuses võib vallide mõju olla väiksem või üldse puududa. Arvutusi teostatakse ISO 9613-2 üldise tööstusmüramudeliga, mis ei arvuta vallide/ekraanide mõju õigesti, kui tegemist on raskerelvadega, kuna sellise olukorra akustika/füüsika erineb väiksema müratasemega allikate tavapärasest barjääriefekti arvutamisest. See on leidnud kinnitust Soomes, kus Akukon Oy on teostanud mõõtmisi, mistõttu on vajalik teostada mõõtmised, et hinnata, milline on tegelik mõju.

Suurekaliibriliste relvade osas puuduvad müra leevendamisel tõhusad meetmed. Mürauringu koostamisel modelleeriti erinevaid leevendavaid müraolukordi - suurekaliibriliste relvade (liikursuurtükk, miinipildujad) laskmised madalamatelt laskepositsioonidel, suurima helivõimsustasemega kasutatava relva (liikursuurtükk) maksimaalse laskude arvuga päeva, arvestades väiksemat laskude arvu koos müravalliga laskepositsioonide taga, tankitõrjegranaadiheitja üksiku lasu müraolukordi alternatiivsetes asukohtades koos müraallikat ümbritseva valliga. Laskepositsioonide asukohtade valikul, laskepositsioonide ja laskude arvu vähendamisega saab müratasemeid tajutavalt vähendada. Müratasemete vähenemine 1-2 dB on vaevutajutav muutus, mida inimese kuulmine ei suuda eristada, 3-4 dB suurune vähenemine on tajutav ja 5 dB suurune muutus on oluline ja selgelt tajutav muutus.

RKIK ja Kaitsevägi:

- 1) jätkab helirõhutasemete mõõtmisega harjutusväljal;
- 2) paigaldab Nursipalu HV ümbrusesse statsionaarseid müramõõtejaamu;
- 3) ei lase suurekaliibrilistest relvadest suvel, öisel ajal ega nädalavahetustel, välja arvatud erandkorras ja kooskõlastatult omavalitsusüksustega;
- 4) teavitab kohalikke elanikke mürarohketest päevadest pikemalt ette;

⁷⁵ [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](#)

- 5) valivad liikursuurtükkide laskepositsioonid eluhoonetest võimalikult kaugemale;
- 6) vaatavad üle liikursuurtükkide laskmistel koguselised piirangud;
- 7) testivad müraruandes välja toodud positsioonidel asetsevate vallide mõju müraalukordadele;
- 8) tellivad töö, mis kaardistab suurekaliibriliste relvade vähendamise võimalusi;
- 9) korraldavad liikursuurtükkide näidislaskmised koos müramõõtmisega.

3.3.3. Arheoloogilise uuringu etapp I

RKIK tellis avaliku hanke tulemusel Muinasprojekt OÜ-lt arheoloogilise uuringu I etapi (arhiiviuuringud ning maastikuanalüüs kaugseire meetodeid kasutades; lisaks ka esmane maastikuleire) ühes looduslike pühapaikade uuringuga laiendatud Nursipalu HV ala ulatuses⁷⁶ (edaspidi *arheoloogilise uuringu etapp I*). Muinsuskaitseamet kiitis uuringu heaks 6. veebruaril 2024. a (heakskiidu nr 47911).

Kokku tuvastati arheoloogilise uuringu etapp I (ruumiandmete ja andmevaramute) analüüsi käigus 25 võimalikku arheoloogiatundlikku objekti/ala. Maastikuleire tulemusel täpsustati objektide iseloom ja asukoht. Lõppkokkuvõttes määratleti 15 arheoloogiatundlikku objekti/ala, mis jäävad Nursipalu HV laienduse alale. Antud piirkondade osas tuleks ehitustegevusele või muude algset pinnast kahjustavale tegevusele eelneda vastav arheoloogiline uuring, mille lõpliku sisu määrab Muinsuskaitseamet. Täiendavad arheoloogilised uuringud on vajalikud vaid juhul, kui antud kohta on plaanis rajada rajatised, teostada sissekaeveid (näiteks laskepesad, kaevikud) või teha muid pioneeri toiminguid. Kui antud kohad jäävad sihtmärgi alale, on vajalikud ka vastavad arheoloogiliste uuringute järgmised etapid. Vastavate arheoloogiliste uuringute järgmiste etappide läbiviimise otsustab Muinsuskaitseamet vajaduspõhiselt paralleelselt Nursipalu HV arendamisega.

Looduslike pühapaikade osas anti selles uuringus lühiülevaade tehtud töödest, kuna uuringu objektiks oleval alal on looduslikud pühapaigad 2023. aasta seisuga inventariseeritud. Uusi looduslikke pühapaiku uuringute käigus juurde ei leitud. Seega puudus ka vajadus inventeerimiseks.

3.3.4. Muud asjakohased mõjud

VV korralduse nr 266 punkti 3.2.5 kohaselt on Vabariigi Valitsuse hinnangul põhjendatud inimesele avalduvate mõjude hindamise vajadus selgitada, mõjusid hinnata ja vajaduse korral täiendavaid leevendavaid meetmeid kavandada paralleelselt harjutusvälja arendamise ja kasutamisega, sh vajaduse korral üldplaneeringute uuendamise osana. Asjakohaste uuringute ja analüüside vajadus ja kaasfinantseerimise määr selgitatakse töö käigus RKIK-i ja omavalitsusüksustega koostöös. Selline lähenemine arvestab ühel ajal nii julgeolekuvajadustega, looduskeskkonnaga kui ka inimesega. 1. märtsil 2024. a sõlmitud lepingu alusel tellis Kaitseministeerium Tartu Ülikoolilt uuringu „Kaitseväe kohaloleku

⁷⁶ Muinasprojekt OÜ „Etapp I - arheoloogilised uuringud ja maastikuleire ning looduslike pühapaikade (LPP) inventeerimine Nursipalu harjutusväljal“. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://www.kaitseinvesteeringud.ee)

sotsiaalmajanduslik mõju Tapa, Võru ja Lääne-Harjumaa näites“ läbiviimise (edaspidi ka *sotsiaalmajanduslik mõju uuring*). Uuringu eesmärk on tuua selgust, kas ja kuidas Kaitseväe kohalolu on avaldanud sotsiaalmajanduslikku mõju kolmes Eesti piirkonnas, sh Võru linnas ja vallas viimase 15 aasta jooksul. Lisaks käsitleb uuring ka Nursipalu HV mõju kinnisvarahindadele. Uuringus lahendatav probleem seisneb selles, et eristada kaitseväe kohaolekust tulenev otsene ja kaudne mõju muudest üldisematest trendidest Eesti väikelinnades ja maapiirkondades (elanike, töökohtade ja teenuste vähenemine) ja uuringu tulemusena saada teada, kuidas on kaitseväe kohalolu mõjutanud mainitud kolmes piirkonnas elanike ja töökohtade arvu ning teenuseid ja maksutulul. Käesoleva korralduse eelnõu avaliku väljapaneku ajaks ei ole veel teada lõplikud sotsiaalmajandusliku mõju uuringu tulemused. Sotsiaalmajanduslik mõju uuringu valmimise lõpp-tähtajaks on lepingu kohaselt november 2024. a. ning pärast valmimist tehakse tulemused avalikult kättesaadavaks.

3.4. Nursipalu HV piiri korrigeerimine

VV korraldusega nr 266 laiendati Nursipalu HV pindala 6763,81 ha võrra ja välispiiri 24 212,67 m võrra, mille tulemusel on Nursipalu HV kogupindala 9897,81 ha ja välispiiri pikkus 51 072,67 m vastavalt korralduse nr 266 lisale. Nursipalu HV vajalikku suurus on põhjendatud samuti eelnimetatud õigusaktis, mille kohaselt sõltub see eeskätt Eesti ja NATO liikmesriikidel olemasolevate relvade ja laskemoona ohualadest ja üksuste suurusest, kes peavad koos mahtuma harjutusväljal harjutama, aga ka harjutusvälja kujust, maastiku kandvusest jmt. Neid eesmärke on teatavate mõõndustega võimalik täita ca 10 000 ha suurusel harjutusväljal.

VV korralduse nr 266 punktis 3.3.1. tõi Vabariigi Valitsus välja, et II etapi menetluses võidakse Nursipalu HV välispiiri korrigeerida. Arvestades asjaolusid, et looduses on tuvastatud optimaalsemaid trasse, kuidas Nursipalu HV välispiiri efektiivsemalt tähistada (st piiri on viidud teede/sihtide äärde), ning et korralduse koostamise ajaks on riik omandanud vahetult Nursipalu HV piiri äärde jäävate eraomandis olevate kinnisasjade omanike ettepanekul kinnistuid ka kehtivast harjutusvälja piirist väljapool ja mitmed sarnased omandamised on menetluses, korrigeeritakse VV korraldusega nr 266 laiendatud Nursipalu HV välispiiri. Nursipalu HV pindala suureneb muudatustest lähtuvalt 8,33 ha võrra ja välispiiri pikkus 208,23 m võrra. Korrigeerimise tulemusena on Nursipalu HV kogupindala 9906,14 ha ja välispiiri pikkus 51 280, 90 m. Kuigi kohati on Nursipalu HV välispiir liikunud piiri korrigeerimisest lähtuvalt nii sisse- kui ka väljapoole (vt korralduse lisas olevat kaarti), on üldmahult tegemist piiri minimaalse korrigeerimisega. Korralduse lisas olevalt kaardilt nähtub nii VV korralduse nr 266 järgselt kehtiv piir kui ka korrigeeritud piir⁷⁷.

3.5. Omavalitsusüksuste õiguste riive

Nursipalu HV laiendatud piir läbib Rõuge valda, Võru valda ja Antsla valda. Omavalitsusüksuste õiguste riive analüüs kajastub VV korralduse nr 266 punktis 3.3. VV korraldusest nr 266 nähtub, et RelvS § 85 lõike 3¹ alusel Nursipalu HV laiendamine planeerimiseseadust kohaldamata küll riivab omavalitsusüksuste planeerimisautonoomiat, kuid

⁷⁷ Täpsemalt on piirid nähtavad kaardirakendusest: <https://estmilgeo.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=e1f9ced4d22f40e790215c2a262fec31>

arvestades Nursipalu HV laiendamise eesmärki ja vajadust, oli VV korralduse nr 266 andmine § 85 lõike 3¹ alusel õiguspärane.

RelvS § 85 lõige 3² sätestab, et RelvS § 85 lõike 3¹ alusel asutatud või laiendatud harjutusvälja alal peatuvad samal ajal varem kehtestatud planeeringud või nende osad kuni alal uute planeeringute kehtestamiseni. Vabariigi Valitsuse korraldusega arvestava tervikliku ruumilahenduse loomiseks tuleb korralduse jõustumise ajal koostamisel olevates planeerimismenetlustes korraldusega arvestada või vajaduse korral algatada alal kehtivate üld- ja maakonnaplaneeringute muutmine. Nursipalu HV laiendus ei kajastu Võru maakonnaplaneeringus 2030+⁷⁸.

Rõuge Vallavalitsus edastas 20. detsembri 2023. a kirjaga nr 7-1/10-114⁷⁹ Kaitseministeeriumile ja RKIK-ile kooskõlastamiseks Rõuge valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu, mille Kaitseministeerium ja RKIK jätsid oma 17. jaanuari 2024. a kirjaga⁸⁰ kooskõlastamata muu hulgas põhjusel, et üldplaneeringu eelnõus ei ole kajastatud VV korraldusest nr 266 tulenevaid olulisi ja aktuaalseid andmeid. Oma 12. aprilli 2024. a kirjaga⁸¹ teatas Rõuge Vallavalitsus Rõuge valla üldplaneeringu eelnõule esitatud ettepanekute osas, et Nursipalu HV koos selle piiranguvööndiga kantakse Rõuge valla üldplaneeringusse vastavalt VV korraldusele nr 266. Käesolevaks ajaks korralduse andmise ajaks ei ole korrigeeritud Rõuge valla üldplaneeringut Kaitseministeeriumile ega ka RKIK-ile kooskõlastamiseks edastatud.

Võru Vallavalitsus pöördus 19. veebruaril 2024. a kirjaga nr 7-1/673⁸² Kaitseministeeriumi poole RelvS § 85 lõikes 3² sätestatu korrektse täitmise osas selgituste saamiseks. Kaitseministeerium selgitas 15. märtsi 2024. a vastuskirjas⁸³ muu hulgas, et RelvS § 85 lõikest 3² tulenev kohustus *koostamisel olevates planeerimismenetlustes korraldusega arvestada* tähendab eelkõige, et VV korraldusega nr 266 määratud Nursipalu HV laienduse ala tuleb üldplaneeringus kajastada, et igale üldplaneeringu kasutajale oleks nähtav ja kättesaadav teave antud piirkonna maakasutuse kohta. Käesolevaks ajaks on Võru valla koostamisel olevasse üldplaneeringusse kantud laiendatud Nursipalu HV piir ja selle piiranguvööndi ulatus vastavalt korraldusele nr 266.⁸⁴

⁷⁸Riigihalduse ministri 13. aprilli 2018. a käskkiri nr 1.1-4/81 „Maakonnaplaneeringu kehtestamine Võru maakonnas Antsla vallas, Rõuge vallas, Võru linnas ning osaliselt Setomaa vallas ja Võru vallas“. Kättesaadav: https://maakonnaplaneering.ee/wp-content/uploads/2021/10/0_kehtestamise-kaskkiri-1.pdf

⁷⁹ Kättesaadav: <https://adr.rik.ee/kaitseministeerium/dokument/14969306>

⁸⁰ Kättesaadav: <https://adr.rik.ee/kaitseministeerium/dokument/15040328>

⁸¹ Kättesaadav: <https://adr.rik.ee/kaitseministeerium/dokument/15262323>

⁸² Kättesaadav: <https://adr.rik.ee/kaitseministeerium/dokument/15115267>

⁸³ Kättesaadav: <https://adr.rik.ee/kaitseministeerium/dokument/15181787>

⁸⁴ Kättesaadav: <https://voruvald.ee/uldplaneering>

Antsla valla üldplaneeringusse on VV korralduse nr 266 alusel kantud Nursipalu HV laienduse välispiir Antsla valla osas. Nursipalu HV laiendamise ja selle piiranguvööndi ulatusega ei kaasne Antsla valla üldplaneeringu lahenduse muutmise vajadus⁸⁵.

24. oktoobril 2023. a jõustus Vabariigi Valitsuse 20. oktoobri 2023. a määrus nr 96 „Kaitseväe ja Kaitseliidu harjutusväljaga seoses kohaliku omavalitsuse üksusele masktava hüvitise ulatus, maksmise tingimused ja kord“⁸⁶ (edaspidi *VV määrus nr 96*). VV määruse nr 96 eesmärgiks on hüvitada omavalitsusüksusele harjutusvälja kasutamise kaasnev oluline häiring. VV määrusega nr 96 reguleeritakse harjutusväljaga seotud häiringu hüvitamise ulatust, hüvitise maksmise tingimusi ja korda. 2023. aastal maksti VV määruse nr 96 lisa „Omavalitsusüksustele harjutusväljade kasutamise ja arendamisega seoses makstavate hüvitiste määrad 2023. aastal“ alusel hüvitist Antsla vallale, Rõuge vallale, Võru linnale ja Võru vallale VV korraldust nr 266 arvestades. Ka 2024. aasta hüvitis on välja makstud.

Kaitseministri 20. oktoobri 2023. a käskkirja nr 148⁸⁷ alusel eraldati Võru vallale, Antsla vallale, Rõuge vallale ja Võru linnale ühekordset sihtotstarbelist toetust kokku summas 10 miljonit eurot Nursipalu HV kasutamisest tekkiva negatiivse mõju leevendamise tegevuste elluviimiseks. Muu hulgas on toetuse andmise eesmärgiks katta omavalitsusüksuste planeeringu koostamise või muutmise kulud, kui planeeringu koostamise või muutmise vajadus on tingitud harjutusvälja laiendamisest või asutamisest.

Omavalitsusüksustel on avaliku väljapaneku ajal võimalik esitada korralduse eelnõule seletuskirjale, Natura asjakohase hindamise aruandele ja kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruandele ettepanekuid ja vastuväiteid.

3.5.1. Omavalitsusüksuste ettepanekud ja vastuväited ning nendega arvestamine

3.6. Nursipalu HV laiendamisest mõjutatud kinnisasjade omanike õiguste riive

VV korralduse nr 266 andmise aja seisuga oli teada, et seoses Nursipalu HV laiendamisega on riigil vajadus omandada kokku 215 eraomandis katastriüksust, millest 22 on hoonestatud. Seoses Nursipalu HV piiri korrigeerimisega on riigi poolt omandatavaid eraomandis kinnisasju kokku 228, millest 27 on hoonestatud. Käesolevaks ajaks on riik kokkuleppel omanikega omandanud osaliselt või täielikult 62 maaüksust, millest 10 on hoonestatud.

Kinnisasjade omanike õiguste riivet on analüüsitud VV korralduse nr 266 punktis 3.4. Eraomandis olevate kinnisasjade omanikega jätkuvad läbirääkimised kokkuleppe saavutamiseks kinnisasja avalikes huvides omandamiseks.

Kuni ei ole omandatud Nursipalu HV laiendatud territooriumil asuvaid eraomandis olevaid kinnistuid, viiakse kavandatud tegevusi läbi riigile kuuluvatel kinnisasjadel, kui eraomandis

⁸⁵ Antsla valla üldplaneering kehtestati Antsla Vallavolikogu 21.08.2024. a otsusega nr 15. Kättesaadav: <https://antsla.ee/uldplaneering>

⁸⁶ Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/121102023006>

⁸⁷ Kättesaadav: <https://adr.rik.ee/kmin/dokument/14764181>

oleva kinnisasja omanikuga ei ole kokku lepitud teisiti. Õppustest teavitatakse erinevate kanalite kaudu ning lähiasulatesse paigaldatakse infotahvliid. Väljaõppe ajakava avalikustatakse võimalikult varakult. Õppuste ajal on Nursipalu HV alal liikumine piiratud. Eraomandis kinnistutele tagatakse juurdepääs. Nursipalu HV alast väljaspool ei ole isikute liikumine piiratud. Nursipalu HV-l kehtivaid kasutus- ja ohutusnõudeid ning keskkonnakaitse korraldust täpsustatakse Nursipalu HV kasutuseeskirjas.

Käesolevaks ajaks on läbiviidud mürauring, mille kokkuvõte on toodud korralduse punktis 3.3.2. Mürauringu tulemuste tutvustamisest 10. juunil 2024. a said osa võtta kõik Nursipalu HV kasutamisest tingitud häiringutest mõjutatud isikud. Häiringute mõju leevendamiseks töötati välja kompenseeriv meede, mis on suunatud kohalikele elanikele - kaitseministri 15. augusti 2024. a määrus nr 11 „Toetus Kaitseväe Nursipalu harjutusväljast tulenevate häiringute mõjude leevendamiseks“⁸⁸ (edaspidi *määrus nr 11*). Määruse nr 11 §-st 1 lähtudes on toetuse eesmärk leevendada Kaitseväe Nursipalu harjutusväljast tulenevate häiringute, nagu müra ja vibratsioon, mõju harjutusvälja mõjualas ning muuta seal asuvaid eluruume häiringutele vastupidavamaks. Määruse nr 11 § 2 lg 2 kohaselt on toetatavateks tegevusteks: akende ostmine ja paigaldamine, sealhulgas vajalikud viimistlustööd ja transport; uste ostmine ja paigaldamine, sealhulgas vajalikud viimistlustööd ja transport; müravalli või -seina ostmine või ehitamine, sealhulgas paigaldamine ja transport; fassaadiehitustööd, sealhulgas materjali ostmine, viimistlustööd ja transport. Vastavalt määruse nr 11 §-s 4 sätestatule menetleb taotlusi Sihtasutus Võrumaa Arenduskeskus, kellega Kaitseministeerium on sõlminud halduslepingu⁸⁹. 4. septembril 2024. a avaldati RKIK-i ja omavalitsusüksute veebilehtedel teade toetuste taotlusvooru algatamisest. Teate kohaselt saavad 1. oktoobrist 2024. a kuni 29. novembrini 2024. a Nursipalu HV 4-kilomeetrisesse mõjualasse jäävate Antsla valla, Rõuge valla, Võru valla ning Võru linna elanikud taotleda toetust Nursipalu HV-lt kostuva militaarmüra mõjude leevendamiseks⁹⁰.

Nursipalu HV piiri sisse jäävaid ja vahetult piiri äärde jäävate kinnisasjade omanikke teavitatakse e-posti teel käesoleva korralduse andmiseks avatud menetluse algatamisest. Käesoleva korralduse eelnõu, seletuskirja, Natura asjakohase hindamise aruandega ja kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruandega on võimalik tutvuda avaliku väljapaneku ajal ning esitada määratud ajaks ettepanekuid ja vastuväiteid. Esitatud ettepanekuid ja vastuväiteid arutatakse avalikul istungil.

3.6.1. Kinnisasjade omanike ettepanekud ja vastuväited ning nendega arvestamine

3.7. Muud esitatud ettepanekud ja vastuväited ning nendega arvestamine

⁸⁸ Kätesaadav: [Toetus Kaitseväe Nursipalu harjutusväljast tulenevate häiringute mõjude leevendamiseks–Riigi Teataja](#)

⁸⁹ Kätesaadav: [Kaitseministeeriumi ja Sihtasutuse Võrumaa Arenduskeskus vaheline haldusleping nr 7-6/24/183–Riigi Teataja](#)

⁹⁰ Kätesaadav: [Nursipalu harjutusvälja lähistel elavad inimesed saavad hakata taotlema müratoetust - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](#)

IV. KOKKUVÕTE

Vabariigi Valitsus on kontrollinud Natura asjakohase aruande vastavust LKS § 69⁶ lõikes 2 sätestatud nõuetele ning piisavust Natura asjakohase hindamise algatamise aluseks olnud kavandatava II etapi tegevuste lubamiseks Nursipalu HV-l. Natura asjakohase hindamise aruandest nähtub, et Nursipalu HV laiendamisel ja sellega seotud tegevustel puudub ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku alade kaitse-eesmärkidele ning alade terviklikkus säilib. Leevendavate meetmete vajadus ja/või edasiliikumine Natura hindamise järgmisesse etappi (Natura erandi tegemine) puudub. Seega leiab Vabariigi Valitsus, et Natura asjakohase hindamise aruanne vastab LKS § 69⁶ lõikes 2 sätestatud nõuetele ja on piisav Natura asjakohase hindamise algatamise aluseks olnud kavandatava tegevuse lubamiseks. Vabariigi Valitsus, võttes arvesse Natura asjakohase mõju hindamise, kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise, mürauringu, arheoloogilise uuringu tulemusi ning kaaludes korralduses eespool esitatud argumente, asjaolusid ning kohalikke ja eraisiku huvisid, leiab, et Nursipalu HV-l kavandatavad tegevused on kantud avalikust huvist ja kriitiliselt vajalikud. Lisaks on vajalik eespool toodud põhjendustest lähtuvalt minimaalses mahus korrigeerida VV korraldusega nr 266 laiendatud Nursipalu HV kogupindala ja välispiiri vastavalt korralduse lisas olevale kaardile. Nursipalu HV arendamiseks ja kasutamiseks vajalike tegevuste elluviimisele on kohustus arvestada käesoleva korralduse punktis 3.3.1. toodud keskkonnameetmetega ja mistahes kavandatava tegevuse elluviimisel eelnevalt veenduda Natura 2000 alade kaitse-eesmärkide täitmisega. Käesoleva korralduse andmine ei välista tegevuslubade ja kaitseala valitseja nõusoleku küsimise vajadust, näiteks metsa raadamiseks. Laiendatud Nursipalu HV alal käesoleva korraldusega kavandatavate tegevuste lubamine ei eelda kõikide omandiküsimuste eelnevat lahendamist. Eeltoodust tulenevalt saab laiendatud Nursipalu HV-l tegevusi ellu viia kogu kavandatud ja vajalikus mahus, kuid eeldusel et omandiküsimused on lahendatud (maa omandamine, tegevuste elluviimine kokkuleppel maaomanikuga, vms).

V. OTSUS

Lähtudes eeltoodust, arvestades kaitseministri ettepanekut ning looduskaitseaduse § 69⁶ lõike 7 ja relvaseaduse § 85 lõigete 3 ja 3¹ alusel ning kooskõlas looduskaitseaduse § 69¹ lõikega 7 ja § 91 lõikega 24 otsustab Vabariigi Valitsus:

1. Lubada käesoleva korralduse punktis 3.3.1 nimetatud keskkonnameetmete rakendamisel ja nõuetekohaste lubade olemasolul ellu viia Vabariigi Valitsuse 20. oktoobri 2023. a korralduses nr 266 „Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja laiendamise planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmise ja Natura asjakohase hindamise algatamine“ nimetatud tegevusi (s.o raadamine ja ehitustegevus, väikesekaliibrilistest relvadest laskmine ja taktikaline tegevus, suurekaliibrilistest relvadest laskmine) kogu vajalikus mahus.
2. Tunnistada nõuetele vastavaks Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja Natura asjakohase hindamise aruanne.

3. Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusel tagada Kaitseväe Nursipalu harjutusväljal kavandatavate tegevuste osas keskkonnameetmete rakendamine kooskõlastatult Keskkonnaametiga.

4. Muuta Vabariigi Valitsuse 20. oktoobri 2023. a korralduse nr 266 „Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmise ja Natura asjakohase hindamise algatamine“ (edaspidi *VV korraldus nr 266*) resolutiivosa punkti 1 ja sõnastada see järgmiselt:

„1. Laiendada Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja, mis on asutatud Vabariigi Valitsuse 14. veebruari 2008. a korraldusega nr 79 „Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja asutamine ja riigivara tasuta üleandmine“, pindala 6772,14 ha võrra ja välispiiri 24 420,90 m võrra. Laiendatud Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja asukoht on Võru maakonnas Rõuge valla, Võru valla ja Antsla valla territooriumil ja ala kogupindalaga 9906,14 ha ja välispiiri pikkusega 51 280,90 m on esitatud korralduse lisas.“;

5. Asendada VV korralduse nr 266 lisa „Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja asukoht ja laiendatud piir“ käesoleva korralduse lisaga (lisatud).

VI. VAIDLUSTAMINE

Korraldust on võimalik vaidlustada, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul korralduse teatavaks tegemise päevast arvates.

VII. TEATAVAKS TEGEMINE

Korraldus tehakse üldiselt teatavaks Riigi Teatajas avaldamisega. Kaitseministeeriumil teha korraldus teatavaks kõigile menetlusosalistele ning teadaolevatele huvitatud ja mõjutatud isikutele, sealhulgas Rõuge Vallavalitsusele, Võru Vallavalitsusele, Antsla Vallavalitsusele ja Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja laiendatud piiri sisse ja vahetult piiri äärde jäävate kinnisasjade omanikele.

Korralduse põhjenduste aluseks olevad andmed ja selgitused esitatakse seletuskirjas, mis on kättesaadav Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse veebilehel ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuses.

Kristen Michal
Peaminister

Taimar Peterkop
Riigisekretär

Lisa: Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja asukoht ja laiendatud piir